HE 195/2026 vp - Hallituksen esitys eduskunnalle energiaperuskirjaa koskevan sopimuksen tulkinnasta ja soveltamisesta tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Talousvaliokunta 15.10.2026

Katariina Särkänne

Työ- ja elinkeinoministeriö

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Tausta

- **EU-tuomioistuimen ratkaisut**
  - *Achmea* C-284/16: Kahden EU-jäsenvaltion välisen investointisuojasopimuksen mukainen välimiesoikeudessa tapahtuva riidanratkaisumenettely oli katsottava EU-oikeuden vastaiseksi
  - *Komstroy* C-741/19: Energiaperuskirjasta tehdyn sopimuksen 26 artiklan 2 kohdan c alakohdan mukaisen välitystuomioistuimessa tapahtuvan riidanratkaisun on EU:n sisäisten riitojen osalta katsottava olevan EU-oikeuden vastaista
    - Riski siitä, että riitoja – vaikka ne voivat koskea unionin oikeuden tulkintaa tai soveltamista – ei ratkaista tavalla, joka takaa unionin oikeuden täyden tehokkuuden; Tällaisella mahdollisuudella voidaan tuomioistuimen mukaan saattaa kyseenalaiseksi perussopimuksilla luodun oikeuden itsenäisyyden ja ominaisluonteen säilyttäminen. (Komstroy-ratkaisu, kohdat 60 ja 63).
- **Sopimuksen valmistelu**
  - Komission aloite 5.10.2022 tiedonannossa COM(2022) 523 final
  - Sopimuksen valmistelu vuosina 2022–2024 useissa komission järjestämissä asiantuntijakokouksissa, joissa jäsenvaltiot ovat olleet edustettuina virkamiestasolla
  - Neuvottelut päätökseen 26.6.2024
    - Samanaikaisesti jäsenvaltiot (pl. Unkari) ja unioni allekirjoittivat poliittisluonteisen julistuksen EU-tuomioistuimen Komstroy-tuomion oikeudellisista seurauksista
  - Sopimus allekirjoitettiin Brysselissä 18.2.2026; tullut voimaan 25.6.2026
  - E 2/2023 vp, U 70/2023 vp, UJ 15/2024 vp, UJ 18/2024 vp

Sopimuksen tavoitteet ja keskeiset vaikutukset

- **Sopimuksen tavoitteet**
  - Vahvistaa selkeyden vuoksi EU-tuomioistuimen oikeuskäytännön mukainen yhteisymmärrys energiaperuskirjan tulkinnasta ja soveltamisesta, jonka mukaan energiaperuskirjan sijoittajan ja sopimuspuolen välisten riitojen ratkaisua koskevaa 26 artiklaa ei voida eikä ole koskaan voitu käyttää oikeusperustana EU:n sisäisille välitysmenettelyille
    - yhteisymmärrys perustuu EU-tuomioistuimen tulkintaan sekä unionin oikeuden ensisijaisuuteen kansainvälisen oikeuden sääntönä, jolla säännellään normiristiriitoja niiden keskinäisissä suhteissa
  - Vahvistaa selkeyden vuoksi yhteinen tulkinta siitä, ettei energiaperuskirjan 47 artiklaa, jonka mukaan sopimuksen määräyksiä sovelletaan muiden sopimuspuolten sijoittajien sopimuspuolen alueella toteuttamiin sijoituksiin tai irtisanovan sopimuspuolen sijoittajan muiden sopimuspuolten alueella toteuttamiin sijoituksiin 20 vuoden ajan alkaen ajankohdasta, jona sopimuspuolen sopimuksen irtisanominen tulee voimaan (nk. raukeamislauseke), voida soveltaa EU:n sisäisiin välitysmenettelyihin
- **Keskeiset vaikutukset**
  - Tulkintasopimus tukee oikeusvarmuutta ja ennakoitavuutta - sopimuksella vahvistettaisiin unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukainen tulkinta, eikä sillä näin ollen muutettaisi jo olemassa olevaa oikeustilaa
  - EU:n sisäisiin investointeihin soveltuu EU-oikeuteen sisältyvä investointeja suojaava sääntely
  - Ei suoria vaikutuksia valtion talousarvioon eikä viranomaisten toimintaan

Sopimuksen kansallinen hyväksymisprosessi

- **Tulkintasopimuksen tarkoituksena ei olisi muodollisesti muuttaa energiaperuskirjan määräyksiä, vaan se tulisi huomioida energiaperuskirjan tulkinnassa ja soveltamisessa**
  - Tulkintasopimus koskisi kuitenkin sellaisen sopimuksen, joka sisältää lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä, soveltamisalan laajuutta
  - Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan, jos sopimuksen käsitteiden määritelmiä ja soveltamisalaa koskevat määräykset koskevat lainsäädännön alaan kuuluvia asioita, ne vaikuttavat välillisesti näiden lainsäädännön alaan kuuluvien aineellisten määräysten sisältöön ja soveltamiseen ja kuuluvat siksi itsekin lainsäädännön alaan (PeVL 6/2001 vp; PeVL 24/2001 vp)
- **Tulkintasopimus ei aineellisen sisältönsä puolesta sisällä Ahvenanmaan maakunnan toimivaltaan kuuluvia määräyksiä**
  - Sopimuksen voimaansaattamissäädökselle ei ole tarpeen pyytää Ahvenanmaan maakuntapäivien hyväksyntää itsehallintolain 59 §:n 1 momentin mukaisesti
- **Valtioneuvoston yleisistunto käsittelee ja ratkaisee valtioneuvoston ohjesäännön (VNOS) 3 §:n 9 kohdassa mainitut EU:ssa päätettävät asiat sekä niihin sisällöltään ja vaikutuksiltaan rinnastettaviin asioihin liittyvät toimenpiteet, jos ne edellyttävät valtioneuvoston päätöstä**
  - Sopimus tehdään EU:n puitteissa ja sen tarkoituksena on vahvistaa Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukainen tulkinta energiaperuskirjan 26 artiklasta
  - Sopimuksen allekirjoitusvaltuuksien myöntämisestä päätti valtioneuvoston yleisistunto ja eduskunnan hyväksymisen jälkeen myös sopimuksen hyväksymisestä päättää valtioneuvoston yleisistunto tasavallan presidentin sijasta

Hallituksen esitys – valmistelu ja keskeiset ehdotukset

- **Hallituksen esitys on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriössä ja ulkoministeriössä**
- **Ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi tulkintasopimuksen**
  - Esitys sisältää ehdotuksen niin sanotuksi blankettilaiksi, jolla saatetaan voimaan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset
- **Sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset olisivat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut**
  - Sopimuksen muiden kuin lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella
- **Lain voimaantulosta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella**

Kiitos!